

İZMİR'DE KOOPERATİF ORTAĞI OLAN KONVENSİYONEL SÜT SIĞIRCILIĞI İŞLETMELERİNİN ORGANİK SÜT ÜRETME EĞİLİMLERİ

TENDENCIES TOWARDS ORGANIC MILK PRODUCE OF CONVENTIONAL DAIRY CATTLE FARMS AS MEMBER OF COOPERATIVES IN IZMIR

Sait ENGİNDENİZ¹ - Filiz KINIKLI² - Mine BURHAN³
Cansu ÇELİK⁴ - Görkem ÖZTÜRK⁵

Özet

Türkiye’de üretilen toplam konvansiyonel sütün %35’i Ege bölgesinde üretilmektedir. Ege bölgesi içinde İzmir ili %22’lik payı ile süt üretiminin en yüksek olduğu illerden birisidir. Bu araştırmanın temel amacı, İzmir’in Tire ilçesi örneğinden yola çıkarak konvansiyonel süt siğirciliği işletmelerinin organik süt üretme eğilimlerini ortaya koymaktır. Örgütlenmenin organik süt üretimini olumlu etkileyebileceği düşüncesi ile kapsama S.S. Tire Süt Müstahsilleri Kooperatifine ortak olan işletmeler alınmıştır.

Hali hazırda kooperatife ortak toplam 2093 işletme bulunmaktadır. Araştırmada kapsama alınan işletme sayısının belirlenmesinde oransal örnekleme formülünden yararlanılmıştır. %90 güven aralığı ve %10 hata payı kullanılarak örnek hacmi 63 olarak hesaplanmıştır. Araştırmanın ana materyalini işletme sahibi üreticilerle yüz yüze yapılan anketlerden elde edilen birincil veriler oluşturmaktadır. Ayrıca Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, TÜİK gibi kurum ve kuruluşlardan çeşitli veriler elde edilmiştir. Bunların dışında, konuyla ilgili olarak Türkiye’de yapılmış

1) Prof. Dr., Ege Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi Bölümü, Bornova-İzmir.
sait.engindeniz@ege.edu.tr

2) Araş. Gör., Ege Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi Bölümü, Bornova-İzmir.

3) Ziraat Müh., Ege Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi Bölümü, Bornova-İzmir.

4) Ziraat Müh., Ege Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi Bölümü, Bornova-İzmir.

5) Ziraat Yük. Müh., Ziraat Mücadele Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü, Bornova, İzmir.

diğer araştırmaların sonuçlarından da yararlanılmıştır. İşletmelerin analizinde önce sosyo-ekonomik özellikler incelenmiştir. Daha sonra işletmelerde süt sığırcılığının teknik ve ekonomik yönleri analiz edilmiştir (sağılan hayvan sayısı, laktasyon süresi, hayvan başına süt verimi, sütün pazarlanması ve üretici eline geçen fiyatlar, yapılan değişken masraflar, elde edilen brüt üretim değeri ve brüt marj). Son olarak ise, işletmelerde organik süt üretimine ilişkin bilgi düzeyi ve kaynakları, organik süt üretimine ilişkin tutum ve eğilimler ortaya konulmuştur. Bu aşamada beşli likert ölçeğinden yararlanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; organik süt üretimi konusunda işletmelerin %50.79'u bilgiye sahip değilken, %38.10'u az bilgiye sahiptir. İşletmelerin %50.79'u gelecekte organik süt üretmeyi düşünmezken, %34.92'si kararsızdır. İşletmelerin %61.90'ı süte verilen destekleri yetersiz bulmaktadır. İşletmelerin gelecekte organik süt üretmeyi düşünme nedenlerinin başında "yüksek fiyat ve pazar garantisi" gelirken, gelecekte organik süt üretmeyi düşünmeme nedenlerinin başında "maliyetin yüksek ve sermayenin yetersiz olması" gelmektedir.

Anahtar kelimeler: *süt sığırcılığı, inek sütü, organik süt, işletme analizi, ekonomik analiz.*

Abstract

35% of the total conventional milk production area in Turkey is produced in the Aegean region. Izmir has been one of the highest milk production cities in Aegean region with a share of 22%. The main purpose of this study is to reveal the tendency of conventional dairy cattle farms to produce organic milk by way of the example of Tire in İzmir. Member farmers of S. S. Tire Milk Producers Cooperative were included in the research with the idea that the organization could positively affect organic milk production. There are currently 2093 farmers in the cooperative. The proportional sampling formula has been used in order to determine the number of the farmer that will be included in the content of the research. The sample volume was calculated as 90 % confidence interval and 10 % error margin according to the proportional sample volume formula. Sample size is calculated as 63.

Data obtained from farmers face-to-face interviews using pre-arranged questionnaires constitute the primary material of the study. Furthermore, various data obtained from the institutions and organizations such as Turkish Statistical Institute, The Turkish Ministry of Food, Agriculture and Animal Husbandry. In addition, studies concerning with the subject in Turkey were also utilized. In the analysis of data, firstly socio-economic characteristics of the farms were examined. After that technical and economic analysis of dairy cattle farmers (Number of milked goats, Lactation period, milk yield per animal, milk marketing and goat milk price received by the farmers, variable costs, gross production value and gross margin) were performed. Finally, level of knowledge and information sources of farmers related to organic milk production, attitude and behavior of farmers about organic milk production were examined. In this stage, a five-point Likert scale was used.

According to the results of the research; 50.79% of the farmers are unknowledgeable, 38.10% of the farmers are less knowledgeable about organic milk production. While 50.79% of the farmers do not think organic dairy farming in the future, 34.92% of the farmers are undecided. 61.90% of the farmers state that government support is insufficient. While the main reason for farmers to think about organic milk production in the future is “high price and market guarantee”, the main reason for farmers not thinking organic milk production in the future is “high cost and inadequate capital”

Keywords: *dairy cattle farming, cow milk, organic milk, farm analysis, economic analysis*

GİRİŞ

Gelişmiş ülkelerde toplum bilincinin insan ve çevre sağlığına yoğunlaşması, doğal ürün kullanımına yönelmesi, organik tarım olarak tanımlanan yeni bir tarım sistemini gündeme getirmiştir (Tekeli vd., 2003). Organik tarım; üretimde kimyasal girdi kullanmadan, üretimden tüketime kadar her aşaması kontrollü ve sertifikalı bir tarımsal üretim biçimidir. Organik tarımın amacı; toprak, su kaynakları ve havayı kirletmeden, çevre, bitki, hayvan ve insan sağlığını korumaktır. Organik hayvancılık ise, çevre dengesi yanında hayvan refahının da dikkate alındığı ve ürün miktarından çok, sağlık kriterlerinin öncelikli olduğu, ürün kalitesine yönelik bir üretim şeklidir (Şayan ve Polat, 2001).

İnsan beslenmesinde özellikle çocuk ve yaşlılarda birinci dereceden önem arz eden sütün dünyada ve Türkiye’de üretimi ağırlıklı olarak inek sütünden sağlanmaktadır. Günümüze kadar süt ve ürünleri geleneksel olarak üretilmiştir. Fakat sütte bulunan ilaç kalıntılarının (kontaminantların) süt ürünlerine geçmesiyle, insanların sağlıklı süt ve ürünleri tüketim yönündeki eğilimleri gün geçtikçe değişebilmektedir. Beslenmede önemli bir yere sahip olan süt ve ürünleri, özellikle bebek ve beş yaş altındaki çocukların zihinsel ve bedensel gelişimi için gerekli olan hayvansal proteinin %45’ini karşılamaktadır (Doğan ve Kızıloğlu, 2015).

2016 yılı verilerine göre, Türkiye’de sağılan 5.4 milyon baş hayvandan 16.8 milyon ton inek sütü elde edilmiştir. Türkiye’de üretilen toplam inek sütünün %35’i Ege bölgesinde üretilmektedir. Ege bölgesi içinde ise İzmir ili, %22’lik payı ile süt üretiminin en yüksek olduğu illerden birisidir (TÜİK, 2017). Diğer taraftan, Türkiye’de 2016 yılında 20.298 ton organik inek süt üretimi gerçekleştirilmiştir. Organik üretim 3110 baş kayıtlı süt sığırları ile sürdürülmektedir. Aynı yıl İzmir’de üç üretici tarafından kayıtlı 181 hayvan ile 1928 ton inek sütü üretilmiştir (GTHB, 2017). Sınırlı düzeydeki organik inek süt üretiminin arttırılabilmesi için üreticilerin yönlendirilmesine yönelik araştırmaların arttırılması gerekmektedir.

Türkiye’de organik süt sığırcılığını çeşitli yönlerden değerlendiren çalışmalar (Saner ve Engindeniz, 2001; Çukur ve Saner, 2005; Atasever ve Erdem, 2007; Özen vd., 2010; Özsoy, 2010; Karslıoğlu Kara ve Koyuncu, 2011; Önal, 2014; Alapala Demirhan ve Ünal, 2016) yanında, ekonomik yönlerini ortaya koyan bazı araştırmalar da (Saner ve Engindeniz, 2005; Çiçek ve Tandoğan, 2009; Doğan ve Kızıloğlu, 2014) yapılmıştır. Bunun yanında farklı yörelerde üreticilerin organik süt üretme eğilimlerini saptayan araştırmaların da yapıldığı görülmektedir (Koyubenbe vd., 2009; Koyubenbe ve Miran, 2010; Koyubenbe vd., 2010; Çukur, 2015; Doğan ve Kızıloğlu, 2015).

Bu araştırmanın temel amacı, İzmir’in Tire ilçesi örneğinden yola çıkarak konvansiyonel süt sığırcılığı işletmelerinin organik süt üretme eğilimlerini ortaya koymaktır. Örgütlenmenin organik süt üretimini olumlu etkileyebileceği düşüncesi ile kapsama S.S. Tire Süt Müstahsilleri Kooperatifine ortak olan işletmeler alınmıştır.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ VE BULGULAR

1. Materyal Ve Yöntem

Araştırmanın ana materyalini üreticilerle yüz yüze yapılan anketlerden elde edilen veriler oluşturmaktadır. Ayrıca Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, TÜİK gibi kurum ve kuruluşlardan çeşitli veriler elde edilmiştir. Bunların dışında, konuyla ilgili olarak Türkiye’de yapılmış diğer araştırmaların sonuçlarından da yararlanılmıştır.

Araştırmada kapsama S.S. Tire Süt Müstahsilleri Kooperatifine ortak olan işletmeler alınmıştır. Kooperatife halen ortak olan toplam işletme sayısı 2093’tür. Araştırmada kapsama alınacak işletme sayısının belirlenmesinde aşağıdaki oransal örnekleme formülünden yararlanılmıştır (Newbold, 1995). %90 güven aralığı ve %10 hata payı kullanılarak örnek hacmi 63 olarak hesaplanmıştır.

$$n = \frac{Np(1-p)}{(N-1)\sigma_{\hat{p}_x}^2 + p(1-p)}$$

Formülde;

N = Kooperatif ortağı olan toplam işletme sayısı

p = Organik süt üretimi hakkında bilgisi olan işletmelerin oranı
(Maksimum örnek hacmine ulaşmak için p=0.50 alınmıştır)

n = Örnek hacmi

$\sigma^2_{\hat{p}_x}$ = Oranın varyansıdır.

Araştırmada 2016 üretim dönemi esas alınmıştır. Araştırmanın verileri ise Ocak 2017’de derlenmiştir.

Verilerin analizinde önce işletmelerin sosyo-ekonomik özellikleri incelenmiştir.

Daha sonra işletmelerde süt sığırcılığının teknik ve ekonomik yönleri analiz edilmiştir.

Son bölümde ise işletmelerde organik süt üretimine ilişkin bilgi düzeyi, önem verdikleri faktörler ile tutum ve eğilimler ortaya konulmuştur.

Süt sığırcılığı üretim dalının brüt üretim değeri; ana ürün (satılan ve evde kullanılan sütün) değeri ve yan ürün (envanter kıymet artışı ve ahır gübresi) değeri toplamından oluşmaktadır.

Envanter kıymet artışı (EKA) ise aşağıdaki formül kullanılarak hesaplanmıştır (Aras, 1988; Kırıl vd., 1999).

EKA= (Dönem sonu + satılan + kesilen) - (Dönem başı + satın alınan)

Araştırmada süt sığırcılığından elde edilen brüt marj hesaplanmıştır.

Bu aşamada elde edilen brüt üretim değerinden, yapılan değişken masraflar (yem masrafları, bakım ve işçilik masrafları, veteriner ve ilaç

masrafları, su-elektrik masrafları vb.) çıkarılmıştır (Aras, 1988).

İncelenen işletmelerde üreticilerin organik süt üretimi ile ilgili bilgi düzeylerinin, önem verdikleri faktörlerin, tutum ve eğilimlerinin değerlendirilmesinde likert ölçeği kullanılmıştır.

Likert ölçeğine göre, tutum ölçeğinde yer alan ifadeler beşli bir ölçeğe göre değerlendirilmiştir (Bilgin, 1995).

2. Araştırma Bulguları

2.1. İncelenen İşletmelerin Sosyo-Ekonomik Özellikleri

İncelenen işletmelerin bazı sosyo-ekonomik özellikleri Çizelge 1’de özetlenmiştir. İncelenen işletmelerde üreticilerin yaşı 24-72 arasında değişmektedir ve ortalama yaş 49.27’dir.

Üreticilerin eğitim süresi 5-16 yıl arasında değişmektedir ve ortalama eğitim süresi 6.21 yıl olarak saptanmıştır.

Ortalama nüfus 3.27 kişidir ve %51.99’unu erkekler oluşturmaktadır.

Aile işgücü mevcudunun ortalama olarak %75.82’si kullanılmaktadır. İşletmelerde arazi mevcudu 2-150 dekar arasında değişmektedir.

Ortalama arazi mevcudu 30.65 dekar, ortalama parsel sayısı ise 3.03 olarak hesaplanmıştır.

Pasif içinde ortalama öz sermaye oranı %73.76’dır.

Çizelge 1. İşletmelerin sosyo-ekonomik özellikleri

Üreticinin yaşı	49.27
Üreticinin eğitimi (yıl)	6.21
Hane büyüklüğü (kişi)	3.27
Hanede erkek birey oranı (%)	51.99
Hanede 15 ≤ yaştaki nüfus oranı (%)	81.96
Arazi mevcudu (da)	30.65
Ortalama parsel sayısı	3.03
Mülk arazi oranı (%)	95.47
Traktör sayısı (adet)	1.09
Aile işgücü potansiyeli (Erkek İş Günü)	684.00
Aile işgücü kullanma oranı (%)	75.82
Öz sermaye oranı (%)	73.76

2.2. İncelenen İşletmelerde Süt Sığırıcılığının Teknik ve Ekonomik Yönleri

İncelenen işletmelerde süt sığırıcılığının bazı teknik ve ekonomik yönleri Çizelge 2’de özetlenmiştir.

Çizelge 2: İncelenen işletmelerde süt sığırıcılığının bazı t özellikleri

Sürü büyüklüğü (baş)	30.41
Sağılan hayvan sayısı (baş)	14.90
Laktasyon süresi (gün)	272.86
Süt üretimi (kg)	100 731.73
Hayvan başına süt üretimi (kg/gün)	23.50
Süt satış fiyatı (TL/kg)	1.05
Süt pazarlama oranı (%)	85.71
Brüt üretim değeri (TL)	135 704.80
Değişken masraflar (TL)	70 851.48
Brüt marj (TL)	64 853.32
Hayvan başına brüt marj (TL)	2 132.63

İşletme başına düşen ortalama hayvan sayısı 30.41 baştır. İşletmelerde sağılan hayvan sayısı 1-135 baş arasında değişmektedir. Ortalama sağılan hayvan sayısı 14.90 baştır. Laktasyon süresi ortalama 272.86 gün olup, işletme başına ortalama laktasyon süt üretimi 100731.73 kg'dır. Hayvan başına günlük ortalama süt verimi ise 23.50 kg olarak hesaplanmıştır.

Hayvan başına süt verimi sağmal hayvan sayısı açısından incelendiğinde; 10 baş ve daha az sağmal hayvana sahip işletmelerde ortalama verim 21 kg'ın altında kalmakta, 11 baş ve daha fazla sağmal hayvana sahip işletmelerde ise ortalama verim 25 kg'ın üzerine çıkmaktadır.

İşletmelerde üretilen sütün %85.71'i çiğ olarak pazarlanmaktadır. Üretici eline geçen ortalama süt fiyatı 1.05 TL/kg olarak hesaplanmıştır.

İşletme başına elde edilen ortalama brüt üretim değeri 135704.80 TL'dir. İşletmelerde süt sığırcılığından sağlanan toplam brüt üretim değerinin %77.94'ünü süt, %19.00'unu EKA, ve %3.06'sını gübre geliri oluşturmaktadır.

İşletmelerde ortalama değişken masraf 70851.48 TL olarak saptanmıştır. Değişken masrafların %82.00'sini yem ve işçilik masrafları oluşturmaktadır. İşletmelerde elde edilen toplam brüt marj 64853.32 TL, hayvan başına düşen ortalama brüt marj ise 2132.63 TL olarak saptanmıştır.

2.3. İşletmelerin Organik Süt Üretimine Bakış Açıları ve Eğilimleri

Araştırmada üreticilere "organik süt üretimi konusunda kendinizi ne düzeyde bilgili görüyorsunuz?" sorusu yöneltilmiş ve Çizelge 14'teki yanıtlar alınmıştır. Görüldüğü gibi üreticilerin %50.79'u kendisini bu konuda bilgisiz, %36.51'i ise az bilgili olarak değerlendirmiştir (Çizelge 3). Bilgi düzeyi işletmelerin sağmal hayvan sayısı açısından incelendiğinde; 10 baş ve daha az sağmal hayvana sahip işletmelerde bilgisi olmayanların oranı %65.52 iken, 11 baş ve daha fazla sağmal hayvana sahip işletmelerde bu oran %38.28'dir.

Çizelge 3: Üreticilerin organik süt üretimi konusundaki bilgi düzeyi

Bilgi düzeyi	Üretici sayısı	%
Bilgim yok (1)	32	50.79
Az bilgim var (2)	23	36.51
Kararsızım (3)	1	1.59
Bilgim var (4)	7	11.11
Çok bilgim var (5)	-	-
Ölçek ortalaması	1.73	100.00

Üreticilere “organik süt sığırcılığında kimyasal madde kullanımının yasak olduğunu biliyor musunuz?” sorusu yöneltilmiş ve Çizelge 4’teki yanıtlar alınmıştır. Üreticilerin %95.24’ü evet yanıtı verirken, %4.76’sı hayır yanıtını vermiştir.

Çizelge 4: Üreticilerin “organik süt sığırcılığında kimyasal madde kullanımının yasak olduğunu biliyor musunuz?” sorusuna verdiği yanıtlar

Yanıtlar	Üretici sayısı	%
Evet	60	95.24
Hayır	3	4.76
Toplam	63	100.00

Üreticilerin %98.41’i konvansiyonel hayvancılıkta kullanılan antibiyotiklerin insan sağlığını olumsuz etkilediğini düşünürken, %1.89’u hayır yanıtı vermiştir (Çizelge 5).

Çizelge 5: Üreticilere göre konvansiyonel hayvancılıkta kullanılan antibiyotikle insan sağlığını olumsuz etkileme durumu

Yanıtlar	Üretici sayısı	%
Evet	62	98.41
Hayır	1	1.89
Toplam	63	100.00

Üreticilere organik sütün insan sağlığı açısından önemi sorulduğunda %60.32'si önemli yanıtını verirken, %34.92'si çok önemli yanıtını vermiştir (Çizelge 6).

Çizelge 6: Üreticilere göre organik sütün insan sağlığı açısından önem düzeyi

Önem düzeyi	Üretici sayısı	%
Önemsiz (1)	-	-
Az önemli (2)	1	1.59
Fikrim yok (3)	2	3.17
Önemli (4)	38	60.32
Çok önemli (5)	22	34.92
Ölçek ortalaması	4.29	100

Üreticilerin %57.14'ü organik süt sığırcılığında yem bitkisi üretiminde kimyasal madde kullanmadan da verim alınabileceğini düşünürken, %42.86'sı hayır yanıtını vermiştir (Çizelge 7).

Çizelge 7: Üreticilerin “organik süt sığırcılığında yem bitkisi üretiminde kimyasal girdi kullanmadan da verim alınabilir mi?” sorusuna verdikleri yanıtlar

Yanıtlar	Üretici sayısı	%
Evet	36	57.14
Hayır	27	42.86
Toplam	63	100.00

Üreticilerin %53.97'si organik süt sığırcılığında kimyasal gübre yerine yeşil gübrenin kullanılmasının hayvan beslenmesinde yeterli olmayacağını düşünürken, %28.57'si kararsız olduğunu belirtmiştir (Çizelge 8).

Çizelge 8: Üreticilere göre organik süt sığırcılığında yeşil gübre kullanılmasının yeterlilik durumu

Yeterlilik düzeyi	Üretici sayısı	%
Yetersiz (1)	34	53.97
Az yeterli (2)	5	7.94
Kararsız (3)	18	28.57
Yeterli (4)	4	6.35
Çok yeterli (5)	2	3.17
Ölçek ortalaması	1.97	100.00

Üreticilerin organik süt ile ilgili hususlara verdiği önem düzeyi incelendiğinde; organik süt ürünlerinin insan sağlığını olumlu etkilediğine, organik süt üretimi yapan işletmelerin sayısının az olduğuna ve organik süt üretimi yapmak için bilgi gerektiğine inandıkları görülmektedir. Ayrıca üreticiler, geleneksel süt ile organik sütün farklı olduğunu düşünmektedirler (Çizelge 9)

Çizelge 9: Üreticilerin organik süt ile ilgili hususlara kattıkları durumu

Hususlar	Üretici sayısı					Ülke ortalaması
	Önemli [1]	Az önemli [2]	Kararsız [3]	Önemli [4]	Çok önemli (5) [5]	
Organik süt üretiminin yapılabilmesi için bilgi edinimi gerektirir.	-	4	5	37	17	4.06
Süt üretiminin organik yöntemlerle yapılması zorudur.	3	5	19	12	24	3.78
Organik sütün pazar olanağına geleneğe göre daha fazladır.	1	3	15	18	26	4.03
Geleneksel süt organik sütün fiyatı daha düşüktür.	27	23	9	3	1	1.85
Organik süt üretimi yapan işletmelerin sayısı azdır.	-	2	11	27	23	4.13
Süt sağırdağıda ekonomisi başka neden olan sağık sonuna organik sütümler daha azdır.	1	6	33	10	13	3.44
Organik süt ürünleri insan sağlığını olumlu etkiler.	-	1	1	29	32	4.46
Organik süt üretimi yapan işletmelerin ekile ettikleri tar, geleneksel üretimi göre daha zordur.	1	11	12	28	11	3.59
Organik sütün güvnlili zar bulunur.	1	6	26	27	3	3.40

Üreticilerin %80.95'i organik süt üreticisinin eline geçen fiyat ile organik süt tüketicisinin ödediği fiyat farkının fazla olduğuna katılırken, %19.05'i hayır yanıtı vermiştir (Çizelge 10).

Çizelge 10: Üreticilerin organik süt üreticisinin eline geçen fiyat ile organik süt tüketicisinin ödediği fiyat farkının fazla olduğuna katılma durumu

Yanıtlar	Üretici sayısı	%
Evet	51	80.95
Hayır	12	19.05
Toplam	63	100.00

Üreticilere gelecekte organik süt üretmeyi düşünüp düşünmediği sorulduğunda; %50.79'u hayır yanıtı verirken, %36.51'i kararsızım, %12.70'u ise evet yanıtını vermiştir (Çizelge 11).

Organik süt üretme isteği sağmal hayvan sayısı açısından incelendiğinde; 10 baş ve daha az sağmal hayvana sahip işletmelerde organik süt üretme isteği olanların oranı %10.34 iken, 11 baş ve daha fazla sağmal hayvana sahip işletmelerde bu oran %23.53'tür.

Çizelge 11: Üreticilerin gelecekte organik süt üretmeyi düşünme durumları

Yanıtlar	Üretici sayısı	%
Evet	8	12.70
Hayır	32	50.79
Kararsızım	23	36.51
Toplam	63	100.00

Gelecekte organik süt üretmeyi düşünen sekiz üreticiye göre, organik süt üretmeye karar vermelerinde en önemli faktörler yüksek fiyat ve pazar garantisidir. En az dikkate aldıkları faktörler ise komşu ve arkadaşların organik üretime yönelmesi ve çevresel olumlu etkilerdir (Çizelge 12).

Çizelge 12: Üreticilerin gelecekte organik süt üretmeyi düşünmelerinde etkili olan faktörlere verdikleri önem düzeyi

Faktörler	Üretici sayısı					Ölçek ortalaması
	Önemsiz (1)	Az Önemli (2)	Fikrim yok (3)	Önemli (4)	Çok önemli (5)	
Yüksek fiyat	-	-	-	3	5	4.63
Pazar garantisi	-	-	-	3	5	4.63
Organik süt talebindeki artışlar	-	-	-	5	3	4.38
Organik sütün insan sağlığına olumlu etkileri	-	-	-	4	4	4.50
Çevresel olumlu etkiler	-	1	1	6	-	3.63
Organik üretime yönelik desteklerdeki artışlar	-	1	-	3	4	4.25
Komşu ve arkadaşların organik üretime yönelmesi	-	4	-	4	-	3.00
Girdilerin azalması	-	-	1	6	1	4.00
Organik süt üretimine verilen desteklerin artması	-	-	-	5	3	4.38

Gelecekte organik süt üretmeyi düşünmeyen 32 üreticiye göre; gelecekte organik süt üretmeme nedenlerinin başında maliyetin yüksek olması, sermayenin yetersiz olması ve bilgi olmaması gelmektedir (Çizelge 13).

Çizelge 13: Üreticilerin gelecekte organik süt üretmeyi düşünmeme nedenleri

Nedenler	Üretici sayısı	%
Maliyeti yüksek	20	31.75
Sermaye yetersiz	20	31.75
Bilgi yok	19	30.16
Hastalıklarla mücadele güçlüğü	10	15.87
İşgücü yetersizliği	16	25.40
Pazar garantisinin olmaması	10	15.87
Çevrede organik süt üreten olmaması	8	12.70

Üreticilerin %61.90'ı organik süte verilen destekleri/primleri yetersiz bulurken, %26.99'u kararsız olduğunu belirtmiştir (Çizelge 14). Destek/primleri yeterli bulma düzeyi sağmal hayvan sayısı açısından incelendiğinde; 10 baş ve daha az sağmal hayvana sahip işletmelerde yetersiz bulanların oranı %62.07 iken, 11 baş ve daha fazla sağmal hayvana sahip işletmelerde bu oran %61.76'dır.

Çizelge 14: Üreticilerin organik süte verilen destekleri/primleri yeterli bulma düzeyleri

Yeterlilik düzeyi	Üretici sayısı	%
Yetersiz (1)	39	61.90
Az yeterli (2)	6	9.52
Kararsız (3)	17	26.99
Yeterli (4)	1	1.59
Çok yeterli (5)	-	-
Ölçek ortalaması	1.68	100.00

Üreticilerin %61.90'ı kooperatifin organik/konvansiyonel süt üreticileri için yaptığı faaliyetleri yeterli bulmaktadır. %25.40'ı ise çok yeterli bulduğunu belirtmiştir (Çizelge 15).

Çizelge 15: Üreticilerin kooperatifin organik/konvansiyonel süt üreticileri için faaliyetlerini yeterli bulma düzeyleri

Yeterlilik düzeyi	Üretici sayısı	%
Yetersiz (1)	2	3.17
Az yeterli (2)	5	7.94
Kararsız (3)	1	1.59
Yeterli (4)	39	61.90
Çok yeterli (5)	16	25.40
Ölçek Ortalaması	3.98	100.00

SONUÇ

Araştırma sonuçlarına göre; kapsamına alınan 63 üreticinin %50.79'unun organik süt üretimi konusunda bilgiye sahip olmadığı, üreticilerin %38.10'unun az bilgiye sahip olduğu saptanmıştır. Üreticilerin %61.90'ı organik süte verilen destekleri/primleri yetersiz bulmaktadır. Üreticilerin gelecekte organik süt üretimi yapmak isteme nedenlerinin başında yüksek fiyat ve pazar garantisi gelmektedir.

Gelecekte organik süt üretimi yapmak istememe nedenlerinin başında ise maliyetin yüksek ve sermayenin yetersiz olması sıralanmaktadır. Bu konuda daha önce yapılan birçok çalışmada benzer sonuçlar elde edilmiştir (Koyubenbe vd., 2009; Çukur, 2015; Doğan ve Kızıloğlu, 2015).

Konvansiyonel süt sığırcılığı işletmelerinin organik süt üretme eğilimlerinin arttırılması için gelişmiş ülkeler açısından risksiz, güvenli, geleneksel hayvancılığa alternatif bir sistem olarak kabul gören organik süt sığırcılığının dünya üzerindeki üretim ve pazar payından Türkiye'nin de pay alabilmesi gerekmektedir. Bunun için organik ürünlerin teşvik edilmesi, sektöre ilgi duyanların bir araya getirilmesi ve Ar-Ge çalışmalarının artırılması önem taşımaktadır.

Üreticilere organik süt sığırcılığı konusunda teknik bilgi verilerek kurslar düzenlenmelidir. Organik süt ve süt ürünleri için yeterli düzeyde

iç ve dış pazar oluşturulmalı, tüketicilerin organik ürünlere güvenlerinin sağlanabilmesi amacıyla düzenli kontrol uygulamaları yapılmalıdır.

Organik süt ve süt ürünlerinin tüketimine yönelik, tüketicilere yeterli tanıtım yapılmalı, süte verilen desteklerin/primlerin daha cazip hale getirilip, organik süt sığırcılığının başlıca yem kaynağını oluşturan meralar ile ilgili yasal düzenlemelere ivme kazandırılmalıdır. Eğilimlerinin olumlu etkilenmesi ve piyasada pazar garantisi elde edilebilmesi amacıyla üreticiler de kooperatif faaliyetlerine daha fazla önem göstermelidir.

KAYNAKÇA

Alapala Demirhan, S., Ünal, N., (2016), “Organik Ve Konvansiyonel Süt Sığırcılığı Yetiştiriciliği Yapılan İşletmelerde Bazı Özelliklerin Karşılaştırılması”, Ankara Üniversitesi Veterinerlik Fakültesi Dergisi, 63:179-186.

Aras, A., (1988), “Tarım Muhasebesi”, E.Ü. Ziraat Fakültesi Yayınları No:486, İzmir.

Atasever, S., Erdem, H., (2007), “Organik Süt Sığırcılığının Genel Özellikleri ve Türkiye’deki Uygulanabilirliği”, OMÜ Zir. Fak. Dergisi, 2007,22(3): 337-342.

Bilgin, N., (1995), “Sosyal Psikolojide Yöntem ve Pratik Çalışmalar”, Sistem Yayıncılık, Ankara.

Çiçek, H., Tandoğan, M., (2009), “Organik Süt Sığırcılığında Üretim Maliyetleri ve Karlılık Açısından Bir Değerlendirme”, Kafkas Üniversitesi Veterinerlik Fakültesi Dergisi, 15(1):145-151.

Çukur, F., Saner, G., (2005), “Konvansiyonel ve Ekolojik Hayvancılık Sistemlerinin Sürdürülebilirliği ve Türkiye Üzerine Bir Değerlendirme”, ADÜ Ziraat Fakültesi Dergisi, 2(1) : 39-44.4

Çukur, T., (2015), “Coventional Dairy Farmers Converting to Oganic Dairy Production İn Turkey”, Pol. J. Environ. Stud., 24(4): 1543-1551.

Doğan, N., Kızıloğlu, S., (2014), “Organik ve Konvansiyonel Süt Üretimi Yaygınlaştırılmasının Karşılaştırılmalı İrdelenmesi: Gümüşhane İli Örneği”, 11. Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi, 3-5 Eylül, 2014, s.702-705.

Doğan, N., Kızıloğlu, S., (2015), “Konvansiyonel Süt Üreticilerinin Organik Süt Üretimine Bakışı: Gümüşhane İli Örneği”, Türk Tarım ve Doğa Bilimleri Dergisi, 2(3): 276-282.

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı (GTHB), (2017), “Organik Tarım İstatistikleri”, <http://www.tarim.gov.tr/Konular/Bitkisel-Uretim/Organik-Tarim/Istatistikler>, (Erişim Tarihi: 10 Eylül 2017).

Karşlıoğlu Kara, N., Koyuncu, M., (2011), “Organik Süt Sığırcılığı ve Refah”, U.Ü. Ziraat Fakültesi Dergisi, 25(1):165-173.

Kıral, T., Kasnakoğlu, H., Tatlıdil, F.F., Fidan, H., Gündoğmuş, E., (1999), “Tarımsal Ürünler İçin Maliyet Hesaplama Metodolijisi ve Veri Tabanı Rehberi”, TEAE Yayın No:37, Ankara.

Koyubenbe, N., Miran, B., Konca, Y., Yaylak, E., Uzmay, A., Candemir, M., (2009), “İzmir Yöresinde Organik Süt Üretimine İlişkin Üretici Davranışları”, 1. GAP Organik Tarım Kongresi, 17-30 Kasım, Şanlıurfa.

Koyubenbe, N., Miran, B., (2010), “İzmir Yöresinde Süt Üreticilerinin Organik Süt Üretimini Kabul Etme İstekliliği”, 9. Tarım Ekonomisi Kongresi, 22-24 Eylül, 2010, Şanlıurfa.

Koyubenbe, N., Miran, B., Konca, Y., Yaylak, E., Uzmay, A., Candemir, M., (2010), “The Farmers’ Preferences for Organic Milk Production in Izmir”, Turkey, Asian Journal of Animal and Veterinary Advances, 5(1)24-33.

Newbold, P., (1995), “Statistics for Business and Economics”, Prentice Hall International Editions.

Önaldı, A.T., (2014), “Dünya ve Türkiye’de Organik Büyükbaş ve Küçükbaş Hayvan Yetiştiriciliğine Yönelik Yasal Düzenlemelerin

Karşılaştırılması”, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Özen, N., Şayan, Y., Ak, İ., Yurtman, İ.Y, Polat. M., (2010), “Hayvansal Üretim-Çevre İlişkileri Ve Organik Hayvancılık”, Ziraat Mühendisliği VII. Teknik Kongresi, 11-15 Ocak Ankara, s. 687-705.

Özsoy, N., (2010), “Organik Süt Sığırcılığının Türkiye’de Mevcut Durumu ve Geleceği”, Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Saner, G., Engindeniz, S., (2001), “Hayvancılıkta Organik Üretime Geçiş Olanakları ve Türkiye Üzerine Bir Değerlendirme”, Türkiye 2. Ekolojik Tarım Sempozyumu, 14-16 Kasım 2001, Antalya, s.124-133.

Saner, G., Engindeniz, S., (2005), “Türkiye’de Organik Hayvansal Ürünlerin Üretim ve Pazar Olanakları Üzerine Bir Değerlendirme”, Dünya-Gıda Dergisi, 8(2005):78-84.

Şayan, Y., Polat, M., (2001), “Ekolojik (Organik, Biyolojik) Tarımda Hayvancılık”, Türkiye 2. Ekolojik Tarım Sempozyumu, 14-16 Kasım, Antalya.

Tekeli A., Kutlu, H.R., Çelik, L.B., (2003), “Organik Hayvancılıkta Beslemenin Önemi”, II. Ulusal Hayvan Besleme Kongresi, 18-20 Eylül 2003, Konya.

TÜİK, (2017), “Hayvancılık İstatistikleri”, <http://www.tuik.gov.tr>, (Erişim tarihi: 20 Eylül 2017).